

(HEMIPTERA: HETEROPTERA)

Berend Aukema & Dik Hermes

Het laatste overzicht van de wantsen van de Nederlandse waddeneilanden dateert van 2012. Een opsomming wordt gegeven van 43 nieuwe eilandrecords, waaronder vijf soorten die voor het eerst op de waddeneilanden zijn waargenomen. In totaal zijn er nu 380 soorten wantsen van de Nederlandse waddeneilanden bekend.

INLEIDING

De wantsenfauna van de waddeneilanden heeft al geruime tijd onze belangstelling (Aukema & Woudstra 1989, Aukema et al. 2004, Aukema & Hermes 2009, Aukema et al. 2012). In deze vijfde bijdrage worden op basis van verdere inventarisaties op Texel, Vlieland, Terschelling en Schiermonnikoog, lopend collectieonderzoek en gedocumenteerde waarnemingen op internet 43 nieuwe eilandrecords toegevoegd. *Hesperocorixa castanea* (Corixidae), *Orthotylus adenocarpus*, *Compsidolon salicellum* en *Plesiodema pinetella* (Miridae), en *Rhopalus subrufus* (Rhopalidae) worden voor het eerst van de waddeneilanden vermeld. Er zijn inmiddels 380 soorten wantsen van de waddeneilanden bekend.

WAARNEMINGEN

In onderstaand overzicht zijn details te vinden van de nieuwe waarnemingen op de waddeneilanden. Volledige gegevens worden alleen opgegeven voor de eerste vondst op het desbetreffende eiland; van de overige vondsten worden alleen de Amersfoortcoördinaten gegeven. De volgorde en nomenclatuur van de taxa zijn gebaseerd op de 'Catalogue of the Heteroptera of the Palaearctic

Region' (Aukema & Rieger 1995, 1996, 1999, 2001, 2006 en Aukema et al. 2013). Tenzij anders tussen haakjes vermeld, bevindt het materiaal zich in de collectie van de verzamelaar.

Figuur 1. *Liorhyssus hyalinus*. Foto Theodoor Heijerman.

Figure 1. *Liorhyssus hyalinus*. Photo Theodoor Heijerman.

Waarnemingen van Waarneming.nl werden alleen gebruikt als ze met behulp van bijbehorend beeldmateriaal gevalideerd konden worden. Soorten die nieuw zijn voor de waddeneilanden zijn gemarkeerd met een asterisk (*).

Gebruikte afkortingen: AC – Amersfoortcoördinaten; BA – Berend Aukema; DH – Dik Hermes; Naturalis – collectie Naturalis Biodiversity Center, waarin opgenomen de collecties van het Zoologisch Museum Amsterdam en de Vakgroep Entomologie van de Wageningse Universiteit. Voor een volledige lijst van de wantsensoorten die op de waddeneilanden zijn waargenomen, wordt verwezen naar de website www.eis-nederland.nl/werkgroepen/wantsen.

TEXEL

Familie Corixidae

**Hesperocorixa castanea* (Thomson, 1869)

De Koog, AC 113-568, 10.III.2007, 1 ♂, R. de Boer (BA). In de collectie van Naturalis bevinden zich ook 2 ♂, verzameld op het eiland door P. van der Wiel in 1921. Ook bekend van de Oost- en Noord-Friese eilanden (Aukema & Hermes 2004).

Familie Miridae

Rhabdomiris striatellus striatellus (Fabricius, 1794)

De Cocksdorp, AC 120-574, 2.VI.2013, 1 ex., K. de Jong (foto Waarneming.nl). Ook bekend van Vlieland en Ameland.

**Orthytulus adenocarpi* (Perris, 1857)

De Koog, 2.VIII.1946, 1 ♂, W.H. Gravestijn (Naturalis). Ook bekend van Terschelling (dit overzicht). Niet bekend van de Oost- en Noord-Friese eilanden (Aukema & Hermes 2004). Leeft fytofaag op brem *Cytisus scoparius*.

**Compsidolon salicellum* (Herrich-Schaeffer, 1841)

Westermient, De Dennen, AC 112-563, 6.IX.2015, 1 ♀, DH. Niet bekend van de Oost- en Noord-

Friese eilanden (Aukema & Hermes 2004). Leeft fytofaag op hazelaar *Corylus avellana*.

Phylus coryli (Linnaeus, 1758)

Den Hoorn, Hoornderslag, AC 111-560, 13.VII.2014, 2 ♂, 4 ♀ geklopt van hazelaar *Corylus avellana*, DH. Ook bekend van Ameland.

Familie Anthocoridae

Temnostethus pusillus (Herrich-Schaeffer, 1835)

Rommelpot, AC 111-561, 5.X.2013, 1 ♀, DH; tevens in AC 120-566. Ook bekend van Terschelling en Ameland.

Familie Rhopalidae

Liorhyssus hyalinus (Fabricius, 1794) (fig. 1)

Omgeving Uitspanning De Slufter, AC 116-571, 5.IX.2015, 1 ♀, DH.

**Rhopalus subrufus* (Gmelin, 1790) (fig. 2)

Westermient, De Dennen, AC 112-563, 6.IX.2015, 1 ♂, DH. Niet bekend van de Oost- en Noord-Friese eilanden (Aukema & Hermes 2004).

Familie Acanthosomatidae

Cyphostethus tristriatus (Fabricius, 1787)

Den Hoorn, Ruige Hoek, AC 111-561, 12.III.2013, 1 ex. op jeneverbes *Juniperus communis*, A. Dijkse (foto Waarneming.nl). Ook bekend van Terschelling en Ameland.

Familie Pentatomidae

Rhacognathus punctatus (Linnaeus, 1758)

Omgeving Westelijk Horsmeertje, AC 111-557, 6.X.2013, 1 ♂, DH. Ook bekend van Terschelling.

Pentatoma rufipes (Linnaeus, 1758)

De Koog, Oude Dijkje, AC 114-567, 5.VIII.2013, 1 ex., V. Stork (foto Waarneming.nl); tevens in AC 111-562, 112-564, 113-567, 116-560 en 117-561. Ook bekend van Terschelling, Vlieland (dit overzicht), Ameland en Schiermonnikoog.

Figuur 2. *Rhopalus subrufus*. Foto Theodoor Heijerman.
Figure 2. *Rhopalus subrufus*. Photo Theodoor Heijerman.

VLIELAND

Familie Veliidae

Velia caprai Tamanini, 1947

Dodemansbol, AC 128-587, 15.VI.2013, nimfen op beschaduwde afvoerslootje, BA (1 nimf vierde stadium in col. Naturalis). Ook bekend van Texel, Terschelling en Schiermonnikoog.

Familie Gerridae

Gerris argentatus Schummel, 1832

Torenvijver, AC 132-590, 9.IX.2011, 1 ex., G. van Ee. Ook bekend van alle andere grote waddeneilanden.

Familie Saldidae

Saldula pilosella pilosella Thomson, 1871

Kroon's Polders, AC 126-585, 13.X.2012, 6 ♂, 13 ♀ gesleept uit lage kweldervegetatie, BA (1 ♂ in col. Naturalis). Ook bekend van alle andere grote waddeneilanden.

Familie Miridae

Bryocoris pteridis (Fallén, 1807)

Oude Eendekooi, AC 128-587, 12.X.2012, in aantal op varens, BA (3 ♀ in col. Naturalis). Ook bekend van alle andere grote waddeneilanden.

Rhabdomiris striatellus striatellus (Fabricius, 1794)

Oost-Vlieland, omgeving IJsbanaan, AC 133-590, 14.VI.2013, 1 ♂ geklopt van zomereik *Quercus robur*, BA; tevens in AC 134-590. Ook bekend van Texel (dit overzicht) en Ameland.

Heterocordylus tibialis (Hahn, 1833)

Oost-Vlieland, omgeving IJsbanaan, AC 133-590, 14.VI.2013, 1 ♂ en 5 nimfen vijfde stadium geklopt van brem *Cytisus scoparius*, BA (1 ♂ in col. Naturalis). Ook bekend van Texel, Terschelling en Ameland.

Harpocera thoracica (Fallén, 1807)

Oost-Vlieland, omgeving IJsbanaan, AC 133-590, 14 en 17.VI.2013, 1 ♀ geklopt van zomereik, BA (col. Naturalis). Ook bekend van Texel en Ameland.

Familie Anthocoridae

Anthocoris limbatus Fieber, 1836

Vianen, AC 129-587, 12.X.2012, 1 ♀ overwinterend onder schors, Theodoor Heijerman (BA). Ook bekend van alle andere grote waddeneilanden.

Familie Pentatomidae

Pentatoma rufipes (Linnaeus, 1758)

Omgeving IJsbanaan, AC 133-540, 17.VI.2013, 1 nimf vierde stadium geklopt van zomereik, BA; tevens

in AC 133-589. Ook bekend van Texel (dit overzicht), Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog.

TERSCHELLING

Familie Miridae

Pinalitus cervinus (Herrich-Schaeffer, 1841)

West-Terschelling, 6.IX.1986, 3 ♀, J.H. Woudstra (col. Naturalis). Ook bekend van Texel en Vlieland.

**Orthotylus adenocarpi* (Perris, 1857)

West-Terschelling, 13.IX.1982, 1 ♀, J.H. Woudstra (col. Naturalis). Ook bekend van Texel (dit overzicht). Niet bekend van de Oost- en Noord-Friese eilanden (Aukema & Hermes 2004).

Familie Anthoridae

Orius horvathi (Reuter, 1884)

Landerumerheide, AC 148-600, 19.VI.2014, 3 ♂ geklopt van den *Pinus*, BA. Ook bekend van alle andere waddeneilanden.

Familie Scutelleridae

Eurygaster testudinaria (Geoffroy, 1785)

West-Terschelling, AC 143-598, 17.VII.2010, 1 ex., M. Lammers; tevens in AC 143-596. Ook bekend van alle andere waddeneilanden.

Familie Pentatomidae

Podops inuncta (Fabricius, 1775) (fig. 3)

West-Terschelling, Seinpaalduin, AC 143-596, 21.VI.2014, 1 ♂, 1 ♀ uit mos in helmvegetatie, BA. Ook bekend van alle andere waddeneilanden.

AMELAND

Familie Miridae

Leptopterna dolabrata (Linnaeus, 1758)

Nes, Vleijen, AC 181-607, 12.VII.2013, 1 ♀,

Figuur 3. *Podops inuncta*. Foto Theodoor Heijerman.
Figure 3. *Podops inuncta*. Photo Theodoor Heijerman.

Th. Kiewiet (foto Waarneming.nl). Ook bekend van Terschelling.

**Plesiodema pinetella* (Zetterstedt, 1828)

Nes, De Vleijen, AC 181-607, 22.V.2014, 1 ♂ en 3 nimfen vijfde stadium geklopt van den *Pinus*, BA. Niet bekend van de Oost- en Noord-Friese eilanden (Aukema & Hermes 2004).

Familie Coreidae

Gonocerus acuteangulatus (Goeze, 1778)

Nes, dorp, AC 180-606, 6.VI.2010, 1 ♂, 1 ♀, J. Huizenga (foto Waarneming.nl). Ook bekend van alle andere waddeneilanden.

Familie Pentatomidae

Jalla dumosa (Linnaeus, 1758)

Kooiduinen, 2014 (Aukema & Kiewiet 2014).
Ook bekend van Terschelling.

SCHIERMONNIKOOG

Familie Lygaeidae

Kleidocerys privignus (Horváth, 1894)
Kooiweg, AC 208-610, 18.V.2012, 1 ♀ geklopt van
zwarte els *Alnus glutinosa*, BA (col. Naturalis). Ook
bekend van alle andere grote waddeneilanden.

GRIEND

Familie Lygaeidae

Gastrodes abietum Bergroth, 1914
AC 145-585, 17.V.2014, 1 ex., D. Lutterop (foto
Waarneming.nl). Ongetwijfeld slechts een
verdwaald exemplaar, omdat deze soort leeft van
de zaden in kegels van sparren, die op het eiland
niet aanwezig zijn. Ook bekend van Vlieland.

ROTTUMERPLAAT

Familie Saldidae

Chiloxanthus pilosus (Fallén, 1807)
AC 227-618, 11.VI.2011, 1 ex., B. Drost.

Salda littoralis (Linnaeus, 1758)
AC 227-618, 13.VI.2011, 3 ex., B. Drost.

Familie Miridae

Leptopterna ferrugata (Fallén, 1807)
AC 227-618, 13.VI.2011, 6 ex., B. Drost.

Familie Nabidae

Himacerus mirmicoides (O. Costa, 1834)
AC 229-617, 13.VI.2011, 1 ex., B. Drost.

Familie Anthocoridae

Anthocoris nemoralis (Fabricius, 1794)
AC 229-617, 13.VI.2011, 2 ex., B. Drost.

Al deze soorten zijn ook bekend van alle grote
waddeneilanden.

ROTTUMEROOG

Familie Corixidae

Sigara stagnalis (Leach, 1817)
AC 234-617, 29.VIII.2012, 1 ♀, H. Boonstra
(Naturalis).

Familie Miridae

Monosynamma cf. bohemanni (Fallén, 1829)
5-6.VIII.1969, 1 ♂, 2 ♀, Ph. Pronk (col. Naturalis).

Familie Lygaeidae

Kleidocerys resedae (Panzer, 1797)
AC 233-617, VI.2011, 1 ex., B. Drost.

Familie Acanthosomatidae

Acanthosoma haemorrhoidale (Linnaeus, 1758)
AC 233-617, 20.X.2012, 1 ex., E. Klunder c.s.
(foto Waarneming.nl).

Al deze soorten zijn ook bekend van alle grote
waddeneilanden. Het van Rottumeroog vermelde
exemplaar van *Trigonotylus psammaecolor*
(Aukema & Hermes 2004) werd verzameld op
Zuiderduin.

ZUIDERDUIN

Familie Saldidae

Salda littoralis (Linnaeus, 1758)
AC 234-615, 6.VII.2003, 1 ♀, B. Drost.

Familie Miridae

Closterotomus norwegicus (Gmelin, 1790)
AC 234-615, 21.VIII.2011, 1 ex., M. Zekhuis (foto).

Trigonotylus psammaecolor Reuter, 1885
AC 234-615, 6.VII.2003, 1 ♀, B. Drost.

Familie Rhopalidae

Chorosoma schillingii (Schilling, 1829)

AC 234-615, 28.VI.2003, 2 ♀, N. van Brederode (B. Drost).

Al deze soorten zijn ook bekend van alle grote waddeneilanden.

SLOTBESCHOUWING

In totaal worden in het overzicht 43 nieuwe eilandrecords gegeven: 11 voor Texel, 9 voor Vlieland, 5 voor Terschelling, 4 voor Ameland, 1 voor Schiermonnikoog, 1 voor Griend, 5 voor Rottumerplaat, 3 voor Rottumeroog en 4 voor Zuiderduin. Het aantal waargenomen soorten bedraagt hiermee 321 voor Texel, 246 voor Vlieland, 307 voor Terschelling, 260 voor Ameland, 236 voor Schiermonnikoog, 33 voor Griend, 18 voor Rottumerplaat, 29 voor Rottumeroog en 4 voor Zuiderduin.

Op de waddeneilanden zijn nu 380 soorten wantsen waargenomen, 59,4 % van de 640 uit Nederland bekende soorten (Aukema 2016).

DANKWOORD

Theodoor Heijerman maakte de foto's en Ronald de Boer, Harry Boonstra, Adriaan Dijkse, Bas Drost, Theodoor Heijerman, Jeffrey Huizenga, Klaas de Jong, Theo Kiewiet, Emo Klunder, Mark Lammers, Date Lutterop, Vincent Stork en Mark Zekhuis stelden materiaal of waarnemingen ter beschikking. Staatsbosbeheer verleende toestemming voor onderzoek op Ameland, Terschelling, Texel en Vlieland.

LITERATUUR

- Aukema, B. 2016. Nieuwe en interessante Nederlandse wantsen (Hemiptera: Heteroptera) vi. – Nederlandse Faunistische Mededelingen 46: 57-85.
- Aukema, B. & D.J. Hermes 2009. Wantsen van de Nederlandse Waddeneilanden iii (Hemiptera: Heteroptera). – Nederlandse Faunistische Mededelingen 31: 89-99.
- Aukema, B. & J.H. Woudstra 1989. Wantsen van de Nederlandse Waddeneilanden (Hemiptera: Heteroptera). – Entomologische Berichten 49: 121-132.
- Aukema, B. & Chr. Rieger (red.) 1995. Catalogue of the Heteroptera of the Palaearctic Region 1. Enicocephalomorpha, Dipsocoromorpha, Nepomorpha, Gerromorpha and Leptopodomorpha. – Nederlandse Entomologische Vereniging, Amsterdam.
- Aukema, B. & Chr. Rieger (red.) 1996. Catalogue of the Heteroptera of the Palaearctic Region 2. Cimicomorpha 1. – Nederlandse Entomologische Vereniging, Amsterdam.
- Aukema, B. & Chr. Rieger (red.) 1999. Catalogue of the Heteroptera of the Palaearctic Region 3. Cimicomorpha 11. – Nederlandse Entomologische Vereniging, Amsterdam.
- Aukema, B. & Chr. Rieger (red.) 2001. Catalogue of the Heteroptera of the Palaearctic Region 4. Pentatomomorpha 1. – Nederlandse Entomologische Vereniging, Amsterdam.
- Aukema, B. & Chr. Rieger (red.) 2006. Catalogue of the Heteroptera of the Palaearctic Region 5. Pentatomomorpha 11. – Nederlandse Entomologische Vereniging, Amsterdam.
- Aukema, B., Chr. Rieger & W. Rabitsch 2013. Catalogue of the Heteroptera of the Palaearctic Region vi. Supplement. – Nederlandse Entomologische Vereniging, Amsterdam.
- Aukema, B., F. Bos, D. Hermes & Ph. Zeinstra 2004. Wantsen van de Nederlandse Waddeneilanden 11 (Hemiptera: Heteroptera). – Nederlandse Faunistische Mededelingen 21: 79-122.
- Aukema, B., D.J. Hermes, P.-p. Chen & N. Nieser 2012. Wantsen van de Nederlandse Waddeneilanden 1v (Hemiptera: Heteroptera). – Nederlandse Faunistische Mededelingen 38: 25-48.

SUMMARY

Bugs of the West Frisian Islands v (Hemiptera: Heteroptera)

New records of Heteroptera from the West Frisian Islands since the last review in 2012 are listed. A total of 43 new island records are given, including five species recorded from the islands for the first time: *Hesperocorixa castanea* (Corixidae), *Orthotylus adenocarpi*, *Compsidolon salicellum* and *Plesiodema pinetella* (Miridae), and *Rhopalus subrufus* (Rhopalidae). At present 380 species are recorded from the islands.

B. Aukema
Kortenburg 31
6704 AV Wageningen
baukema@hetnet.nl

D.J. Hermes
Schepenenstraat 65
5663 GH Geldrop

